

Unitatea de învățare I.

Drepturile omului

în sistemul Organizației Națiunilor Unite

- ✓ *Titlul unității*
- ✓ *Cuprinsul unității*
- ✓ *Obiectivele învățării*
- ✓ *Conținutul unității (sinteze teoretice, exemple)*
- ✓ *Sarcini de învățare*
- ✓ *Bibliografie*

Cuprinsul unității

Organizația Națiunilor Unite are un rol deosebit de important în ceea ce privește promovarea internațională a drepturilor, pe de o parte prin adoptarea unor documente esențiale în materie, iar, pe de altă parte, prin numeroasele organe principale și subsidiare de control structurate în cadrul ei.

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate documente fundamentale adoptate în cadrul Organizației Națiunilor Unite, cum sunt Carta O.N.U., Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactele internaționale cu privire la drepturile omului din 1966, convențiile privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, ori cea cu privire la drepturile copilului. Cu această ocazie, se trec în revistă prevederile esențiale ale acestor documente, precum și mecanismele de control instituite de acestea.

De asemenea, sunt prezentate mecanismele și procedurile de protecție a drepturilor omului dezvoltate sub egida Consiliului Economic și Social al O.N.U. (ECOSOC).

Obiectivele învățării

A identifica și a înțelege specificul organismelor create și al normelor adoptate la nivelul Organizației Națiunilor Unite. Înțelegerea raporturilor standardelor universale în materia drepturilor omului în raport cu cele regionale

Conținutul unității

Capitolul 1. Carta Organizației Națiunilor Unite

Documentul constitutiv al organizației, Carta O.N.U., adoptată la 26 iunie 1945 la San Francisco, analizează drepturile omului și libertățile fundamentale într-o serie de dispoziții. Astfel, în Preambul, popoarele Națiunilor Unite își afirmă hotărârea de „a proclama din nou încrederea lor în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și valoarea persoanei umane, în egalitatea drepturilor între bărbați și femei, ca și între națiuni, mari sau mici”.

Voința de a dezvolta și încuraja respectul drepturilor omului și libertățile fundamentale și de a facilita exercitarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale este afirmată sub diverse forme și în mai multe rânduri: de exemplu, în articolul unu, care tratează scopurile și principiile Națiunilor Unite; în art. 13, referitor la funcțiile și puterile Adunării Generale; în art. 62 cu privire la Consiliul Economic și Social. Articolul 8 prevede că „nici o restricție nu va fi impusă de către Organizație accesului bărbaților și femeilor, în condiții egale, la toate funcțiile în organele sale principale și subsidiare”. În art. 56, toți membrii O.N.U. se angajează să acționeze atât în comun, cât și separat, în cooperare cu Organizația, în vederea realizării scopurilor enunțate în art. 55, în special „respectarea universală și efectivă a drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie.”

Aceste dispoziții au determinat o serie de importante consecințe referitoare la promovarea internațională a drepturilor omului, printre care amintim:

a) Carta a „*internaționalizat*” protecția drepturilor omului. Aderând la Cartă, care este un tratat multilateral, statele părți recunosc că drepturile omului care sunt invocate în ea devin de acum o materie internațională și că, în consecință, aceste drepturi nu țin numai de competența lor exclusivă. Acest principiu a fost frecvent contestat de unele state în timpul primilor ani de funcționare a O.N.U., dar astăzi nu există nicio îndoială în această privință. Totuși, aceasta nu înseamnă că orice violare a drepturilor omului de către un stat membru al O.N.U. devine automat o problemă internațională.

b) Obligația statelor membre O.N.U. de a coopera cu aceasta în promovarea drepturilor omului și libertăților fundamentale a permis Organizației

să dispună de baza juridică necesară pentru a realiza sarcina de a defini și codifica aceste drepturi (pactele și alte instrumente internaționale cu vocație universală).

c) S-a reușit, de-a lungul anilor, să se clarifice întinderea obligației statelor de a „favoriza” drepturile omului, dând acestui termen o interpretare suficient de precisă și suficient de largă pentru a permite crearea de instituții în baza Cartei, care trebuie să asigure respectul drepturilor omului de către guverne.

Carta O.N.U. a acordat un rol important Adunării Generale, care, prin numeroasele sale rezoluții, a contribuit într-o măsură importantă la afirmarea și dezvoltarea drepturilor omului. Totodată, ea inițiază studii și elaborează recomandări, în scopul „*de a promova cooperarea internațională în domeniile economic, social, cultural, al învățământului și sănătății și de a sprijini înlăptuirea drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie*”.

După anul 1948, data adoptării Declarației Universale a Drepturilor Omului, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat numeroase declarații sau convenții privind teme din domeniul drepturilor omului.

Majoritatea problemelor privind drepturile omului sunt trimise de către Adunarea Generală către *Comisia a III-a* care se ocupă de problemele sociale, umanitare și culturale. Comisia a treia se ocupă cu problemele sociale legate de problemele umanitare sau ale drepturilor omului care afectează populația din întreaga lume.

Comisia a treia se ocupă cu problemele importante privind dezvoltarea socială, cum ar fi promovarea femeilor, protecția copiilor, populațiile indigene, tratamentul refugiaților, protecția libertăților fundamentale prin eliminarea discriminării rasiale și dreptul la autodeterminare.

De asemenea, Comisia se ocupă cu probleme legate de tineret, familie, îmbătrânire, persoanele cu handicap, de prevenire a criminalității, de justiție penală sau de controlul internațional de droguri.

În anul 1993, Adunarea Generală a creat, prin Rezoluția 48/141 postul de Înalt Comisar al Națiunilor Unite pentru drepturile omului. Acesta este reprezentantul oficial al O.N.U. pentru problemele referitoare la drepturile omului și raportează direct Secretarului General al O.N.U.

Înaltul Comisar se străduiește să conducă mișcarea internațională în favoarea drepturilor omului. El face în mod regulat declarații publice și lansează apeluri în cazul crizelor ce afectează drepturile omului. De asemenea, el călătorește deseori pentru a se asigura că mesajul drepturilor omului este înțeles în toate zonele globului. În paralel, Înaltul Comisar dialoghează și cooperează într-o manieră constructivă cu guvernele pentru a

întări protecția drepturilor omului la nivel național. În plus, Înaltul Comisar colaborează cu un evantai tot mai larg, printre care organizațiile neguvernamentale, instituțiile universitare și sectorul privat, în scopul difuzării într-o manieră cât mai largă a angajamentelor în materia drepturilor omului.

În baza art. 62 al Cartei O.N.U., Consiliul Economic și Social (ECOSOC) poate face „recomandări în scopul promovării respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți”. De asemenea, conform art. 68, Consiliul poate înființa comisii în domeniile economic și social și pentru protecția drepturilor omului.

ECOSOC poate, de asemenea, să pregătească proiecte de convenții pentru a le supune Adunării Generale și să convoace conferințe internaționale consacrate problemelor referitoare la drepturile omului.

În aplicarea art. 68 al Cartei O.N.U., conform căruia el „va înființa comisii pentru problemele economice și sociale și pentru promovarea drepturilor omului”, Consiliul Economic și Social a creat *Comisia (din anul 2006 Consiliul) drepturilor omului*^[1] și *Comisia pentru condiția femeii*.

Articolul 64 abilitază Consiliul să convină cu membrii Națiunilor Unite și cu instituțiile specializate spre a obține rapoarte privind măsurile luate în executarea propriilor sale recomandări și a recomandărilor Adunării Generale în probleme de competența Consiliului.

Mai amintim că de-a lungul timpului ECOSOC a constituit o serie de comitete speciale, a numit sau a autorizat Secretarul General al O.N.U. să numească raportori speciali sau comitete de experți în probleme de actualitate din domeniul drepturilor omului.

Consiliul, care este compus din 54 de membri, ține, în mod normal, o sesiune organizatorică și două sesiuni regulate în fiecare an. Problemele privind drepturile omului sunt, de obicei, transmise Comitetului al doilea al Consiliului (comitetul social) în care sunt reprezentați toți cei 54 de membri, deși unele probleme sunt dezbătute în plen. Rapoartele Comitetului social, care conțin rezoluții și decizii, sunt supuse Consiliului spre examinare și decizie în cadrul unor ședințe plene.

Capitolul 2. Documente adoptate de Organizația Națiunilor Unite

În cadrul Organizației Națiunilor Unite au fost adoptate, începând cu anul 1948, aproximativ 70 de instrumente normative și declarative privind

[1] Vezi *infra*, p. 6.

drepturile omului^[1]. Domeniile acoperite de acestea sunt următoarele:

- lupta contra discriminării,
- genocid, crime de război, crime împotriva umanității,
- drepturile femeilor,
- drepturile copiilor,
- drepturile persoanelor în vârstă,
- drepturile persoanelor cu handicap,
- drepturile omului în administrarea justiției,
- bunăstarea, progresul și dezvoltarea în domeniul social,
- promovarea și protecția drepturilor omului,
- căsătorie,
- dreptul la sănătate,
- sclavie, servitute, muncă forțată și practici analoage,
- drepturile migranților,
- cetățenie, apatridie, azil și refugiați,
- drept umanitar.

În cele ce urmează ne vom limita a prezenta cele mai importante documente adoptate în cadrul O.N.U. în materia drepturilor omului.

Secțiunea 1. Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)

Declarația Universală a Drepturilor Omului a fost proclamată și adoptată la 10 decembrie 1948. Ea s-a constituit în primul instrument internațional care a prevăzut drepturile de care trebuie să se bucure orice persoană, s-a subliniat că „*este esențial ca drepturile omului să fie protejate de un sistem de drept*” (Preambul).

Aceasta este prima recunoaștere universală a faptului că libertățile și drepturile fundamentale sunt inerente oricărei ființe umane, că ele sunt inalienabile și se aplică în mod egal pentru toți și toți suntem născuți liberi și egali în demnitate și în drepturi.

Declarația enumeră două categorii de drepturi: civile și politice, pe de o parte, precum și drepturi economice, sociale și culturale, pe de altă parte.

Declarația Universală a Drepturilor Omului nu este un act juridic, ea neavând puterea juridică a unui tratat. Totuși, de-a lungul timpului de la adoptarea sa, ea a fost folosită ca un document de referință ce cuprinde standardele minime în domeniul drepturilor omului. Textul Declarației s-a

^[1] Lista poate fi consultată la adresa: <http://www.ohchr.org/FR/ProfessionalInterest/Pages/UniversalHumanRightsInstruments.aspx>

impus ca incluzând concepția comunității internaționale în acest sens, fiind invocată ori de câte ori existau încălcări flagrante ale acestor drepturi. Ca atare, poate cu temei, ea a fost considerată ca făcând parte din dreptul internațional cutumiar⁽¹⁾.

Oricum, în acest document își au originile instrumentele internaționale din domeniul drepturilor omului cu caracter normativ (pacte și convenții) adoptate ulterior în cadrul Organizației Națiunilor Unite și al instituțiilor specializate. Împreună cu Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și cele două Protocoale facultative la acesta, Declarația formează așa-numita *Cartă internațională a drepturilor omului*.

De-a lungul anilor, acest angajament a căpătat putere juridică, fie sub forma tratatelor, a dreptului cutumiar internațional, a principiilor generale, a acordurilor regionale și a legislațiilor naționale, prin care drepturile omului pot fi exprimate și garantate.

Declarația Universală a Drepturilor Omului a inspirat mai mult de 80 de declarații internaționale și tratatele privitoare la drepturile internaționale ale omului, un număr mare de convenții regionale privind drepturile omului, legislații naționale în domeniul drepturilor omului, precum și prevederi constituționale, ceea ce se constituie într-un sistem universal constrângător ce vizează promovarea și protecția drepturilor omului.

Declarația Universală a Drepturilor Omului se compune dintr-un preambul și un număr de 30 de articole ce enunță drepturile esențiale ale omului și libertățile fundamentale pe care le pot pretinde fără discriminare de orice fel.

Primul articol prevede că: „Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității”.

Acest articol definește idealurile fundamentale din care se inspiră Declarația: dreptul la libertate și egalitate este un drept dobândit prin naștere și nu trebuie să fie înstrăinat. Cum omul este o ființă morală dotată cu rațiune, el diferă de celelalte ființe de pe Pământ și poate, în consecință să pretindă anumite drepturi și anumite libertăți de care celelalte viețuitoare nu se bucură.

Articolul 2, care enunță principiul esențial al egalității și al nediscriminării în ceea ce privește exercițiul drepturilor omului și al libertăților fundamentale, interzice orice „deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limba, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări”.

⁽¹⁾ A. Kiss, *Le role de la Declaration universelle des droits de l'homme dans le developpement du droit international*, O.N.U., Bulletin des droits de l'homme, 1988, p. 51.

Articolul 3, stabilește că: „Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale.” Acest articol, împreună cu articolul 22, care introduce drepturile economice, sociale și culturale, sunt considerate adevărate pietre unghiulare pentru că ele exprimă două dintre caracteristicile fundamentale ale drepturilor omului: ele sunt universale și inalienabile^[1].

În cuprinsul *articolelor 4-21*, în care sunt enunțate *alte drepturi civile și politice* și care prevăd că nimeni nu va fi ținut în sclavie, nici în servitute; nimeni nu va fi supus torturii, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradate; fiecare om are dreptul să i se recunoască pretutindeni personalitatea juridică; orice persoană are dreptul la un recurs efectiv în fața jurisdicțiilor; nimeni nu trebuie să fie arestat, deținut sau exilat în mod arbitrar; orice persoană are dreptul în deplină egalitate de a fi audiată în mod echitabil și public de către un tribunal independent și imparțial; orice persoana acuzată de comiterea unui act cu caracter penal are dreptul să fie presupusă nevinovată până când vinovăția sa va fi stabilită în mod legal în cursul unui proces public; nimeni nu va fi supus la imixtiuni arbitrare în viața sa personală, în familia sa, în domiciliul lui sau în corespondența sa; orice persoană are dreptul de a circula în mod liber și de a-și alege reședința și de a căuta azil; orice persoană are dreptul la o cetățenie; bărbatul și femeia, fără nicio restricție în ce privește rasa, naționalitatea sau religia, au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie; orice persoană are dreptul la proprietate, la libertatea gândirii, de conștiință și religie, la libertatea opiniilor și exprimării, la libertatea de întrunire și de asociere pașnică; orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale și are dreptul de acces egal la funcțiile publice din țara sa.

Articolul 22 prevede că: „Orice persoană, în calitate sa de membru al societății, are dreptul la securitatea socială; ea este îndreptățită ca prin efortul național și colaborarea internațională, ținându-se seama de organizarea și resursele fiecărei țări, să obțină realizarea drepturilor economice, sociale și culturale indispensabile pentru demnitatea sa și libera dezvoltare a personalității sale”.

Articolele 22-27 enunță drepturile economice, sociale și culturale, drepturi pe care le poate pretinde orice persoană „în calitate sa de membru al societății”.

Trebuie să remarcăm că art. 22 precizează că întinderea acestor drepturi depinde, de resursele existente în fiecare țară.

[1] A se vedea R. Miga-Beșteliu, *Drept internațional. Introducere în Dreptul internațional public*, Ed. All București, 1998, p. 173.

Drepturile economice, sociale și culturale recunoscute și de care trebuie să se bucure orice om, sunt: dreptul la securitatea socială; dreptul la muncă, la libera alegere a muncii sale, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la ocrotirea împotriva șomajului; dreptul la salariu egal pentru muncă egală; dreptul la o retribuire echitabilă și satisfăcătoare care să-i asigure atât lui, cât și familiei sale, o existență conformă cu demnitatea umană și completată, la nevoie, prin alte mijloace de protecție socială; dreptul de a întemeia sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale; are dreptul la odihnă și recreație, inclusiv la o limitare rezonabilă a zilei de muncă și la concedii periodice plătite; dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și familiei sale, dreptul la învățătură; dreptul de a lua parte în mod liber la viața culturală a colectivității, de a se bucura de arte și de a participa la progresul științific și la binefacerile lui.

Articolul 28 recunoaște că: „*orice persoană are dreptul la o orânduire socială și internațională în care drepturile și libertățile expuse în prezenta Declarație pot fi pe deplin îndeplinite*”. Se subliniază, totodată, faptul că „*orice persoană are îndatoriri față de colectivitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale*”.

Articolul 29 prevede că: „*În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare om nu este supus decât numai îngerădirilor stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și ca să fie satisfăcute justele cerințe ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică*”.

În sfârșit, *articolul 30* stabilește că: „*Nicio dispoziție a prezentei Declarații nu poate fi interpretată ca implicând pentru vreun stat, grupare sau persoană dreptul de a se deda la vreo activitate sau de a săvârși vreun act îndreptat spre desființarea unor drepturi sau libertăți enunțate în prezenta Declarație*”.

Concepută ca fiind un ideal comun de atins de către toate popoarele și toate națiunile, Declarația Universală a Drepturilor Omului a devenit în mod efectiv un etalon ce permite să se determine în ce măsură sunt respectate și aplicate normele internaționale în materia drepturilor omului.

Declarația Universală a Drepturilor Omului este menționată și în *Constituția României*. Astfel, art. 20 alin. (1) prevede că „*dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte*”. Prin această prevedere, se recunoaște faptul că Declarația constituie documentul ce

cuprinde principiile și normele generale în materia drepturilor omului ce-și au deplină aplicare și în țara noastră.

Alineatul (2) al aceluiași articol 20 din Constituție instituie, totodată, *preeminența* dreptului internațional al drepturilor omului. În acest sens, se reține că: „*Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile*”. Acest principiu constituțional este unul salutar, cu atât mai mult cu cât nu-l regăsim în actele fundamentale ale multor alte state.

Secțiunea a 2-a. Pactele internaționale cu privire la drepturile omului

La 16 decembrie 1966, prin Rezoluția Adunării Generale a Națiunilor Unite 2200A (XXI) erau adoptate două documente internaționale ce sistematizau ansamblul drepturilor omului, stabilind, totodată, mecanisme specifice de garantare și de monitorizare a respectării angajamentelor statelor părți. Este vorba de Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, precum și de Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, ambele ratificate și de România prin Decretul nr. 212 din 31 octombrie 1974.

Preambulurile ambelor Pacte sunt redactate în termeni aproape identici. Ele precizează că „*în conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, idealul ființei umane libere, bucurându-se de libertățile civile și politice și eliberată de teamă și de mizerie, nu poate fi realizat decât dacă se creează condiții care permit fiecăruia să se bucure de drepturile sale civile și politice, ca și de drepturile sale economice, sociale sau culturale*”.

De asemenea, primul articol din fiecare act declară că dreptul la autodeterminare este universal și cere statelor să faciliteze realizarea acestui drept și să-l respecte.

Articolul 3 din cele două Pacte reafirmă dreptul egal pe care-l are bărbatul și femeia de a se bucura de toate drepturile.

Articolul 5, în ambele documente, prevede garanții contra suprimării sau limitării nelegale a drepturilor omului sau a libertăților fundamentale și împotriva interpretării eronate a dispozițiilor Pactelor pentru a justifica violarea unui drept sau a unei libertăți. El interzice, de asemenea, ca statele să limiteze drepturile deja în vigoare pe teritoriul lor sub pretextul că Pactele nu le recunosc sau le recunosc într-o măsură mai mică.

§1. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice

1.1. Drepturile civile și politice garantate

Drepturile civile și politice garantate de Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice^[1] sunt enumerate articolele 6-27 și prevăd:

- dreptul la viață (art. 6);
- nimeni nu va fi supus torturii și nici unor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante (art. 7);
 - nimeni nu va fi ținut în sclavie; sclavia și comerțul cu sclavi, sub toate formele, sunt interzise; Nimeni nu va putea fi ținut în servitute; nimeni nu va putea fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie (art. 8);
 - nimeni nu poate fi arestat sau deținut în mod arbitrar (art. 9);
 - orice persoană privată de libertate va fi tratată cu umanitate și cu respectarea demnității inerente persoanei umane (art. 10);
 - nimeni nu poate fi întemnițat pentru singurul motiv că nu este în măsură să execute o obligație contractuală (art. 11);
 - dreptul de a circula liber și de a-și alege liber reședința (art. 12); interzicerea expulzării unui străin care se află în mod legal pe teritoriul unui stat parte decât în executarea unei decizii luate în conformitate cu legea (art. 13);
 - toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție și sunt prevăzute garanții pentru persoanele care fac obiectul urmărilor judiciare (art. 14);
 - nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care nu constituiau un act delictuos, potrivit dreptului național sau internațional, în momentul în care au fost săvârșite (art. 15);
 - orice om are dreptul de a i se recunoaște pretutindeni personalitatea juridică (art. 16);
 - nimeni nu va putea fi supus vreunor imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața particulară, în familia, domiciliul sau corespondența sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei și reputației sale (art. 17);
 - orice persoană are dreptul la libertatea gândirii, conștiinței și religiei (art. 18);
 - orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare (art. 19);
 - orice propagandă în favoarea războiului este interzisă prin lege; Orice

^[1] Adoptat și deschis spre semnare de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966. Intrat în vigoare la 23 martie 1976. România a ratificat Pactul la 31 octombrie 1974 prin Decretul nr. 212 (B. Of. nr. 346 din 20 noiembrie 1974).

îndemn la ură națională, rasială sau religioasă care constituie o incitare la discriminare, la ostilitate sau la violență este interzis prin lege (art. 20);

– dreptul de întrunire pașnică este recunoscut (art. 21);

– orice persoană are dreptul de a se asocia în mod liber cu altele, inclusiv dreptul de a constitui sindicate și de a adera la ele, pentru ocrotirea intereselor sale (art. 22);

– dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie este recunoscut bărbatului și femeii, începând de la vârsta nubilă (art. 23);

– măsurile menite să protejeze copiii sunt prevăzute la art. 24;

– dreptul de a lua parte la conducerea afacerilor publice, de a vota și de a fi ales, de a accede în condiții de egalitate la funcțiile publice (art. 25);

– toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii (art. 26);

– dreptul persoanelor aparținând minorităților etnice, religioase sau lingvistice, de a avea, în comun cu ceilalți membri ai grupului lor, propria lor viață culturală, de a profesa și practica propria lor religie sau de a folosi propria lor limbă (art. 27).

Spre deosebire de Declarația Universală a Drepturilor Omului și de pactul corespondent (Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale), Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice nu conține o dispoziție generală aplicabilă ansamblului drepturilor prevăzute de Pact, care să autorizeze restricții în exercitarea lor. Totuși, mai multe articole ale Pactului stipulează că drepturile pe care definește nu pot face obiectul restricțiilor decât dacă acestea sunt prevăzute de lege și sunt necesare pentru a proteja securitatea națională, ordinea publică sau drepturile și libertățile altuia.

Oricum, anumite drepturi nu pot fi suspendate sau limitate în nici o circumstanță, chiar în situații de urgență. Este vorba de dreptul la viață, la protecție contra torturii, sclaviei sau servituții, închisoarea pentru datorii și aplicarea legilor penale retroactive, dreptul fiecăruia la recunoașterea personalității juridice și libertatea gândirii, de conștiință și religie.

1.2. Mecanismul de control

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice instituie **Comitetul drepturilor omului**, care este un organism de experți, compus din 18 membri aleși cu titlu individual, prin vot secret, pentru patru ani de către statele-părți la Pact. La alegeri se are în vedere o reprezentare echitabilă din punct de vedere geografic, a principalelor sisteme juridice și diferitelor forme de civilizație. Comitetul se reunește de 3 ori pe an și ia decizii pe bază de consens.

Atribuțiile Comitetului, așa cum reies ele din art. 40-45 ale Pactului sunt următoarele: a) să examineze rapoartele statelor părți asupra măsurilor luate pentru aplicarea drepturilor recunoscute în Pact și progresele realizate în implementarea acestora; b) să adreseze statelor părți propriile rapoarte și observațiile pe care le consideră potrivite c) să-și asume anumite funcțiuni cu scopul de a reglementa diferendele dintre statele părți privind aplicarea Pactului, cu condiția ca părțile să fi recunoscut competența Comitetului în această privință d) când este cazul, să desemneze o comisie consultativă *ad hoc* care să ofere statelor părți, interesate în orice conflict privind aplicarea Pactului, bunele sale oficii. Scopul urmărit de acest comitet este ajungerea la o soluție amiabilă fondată pe respectarea Pactului.

Procedura rapoartelor este o procedură de cooperare internațională ce are drept obiectiv să promoveze încrederea între statele-părți și stabilitatea, încercând să elimine eventualele percepții sau interpretări diferite. Procedura rapoartelor are ca scop, în primul rând, schimbul reciproc de experiență și informație pentru promovarea cooperării, Comitetul încercând să analizeze în comentariile sale generale experiența obținută în examinarea rapoartelor statelor.

Mecanismul de control a fost dezvoltat prin adoptarea **primului Protocol facultativ la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice**^[1] în baza căruia persoanele care susțin că sunt victime ale încălcării unuia din drepturile enunțate în pact și care au epuizat căile interne de atac pot să transmită comunicări scrise pentru a fi examinate de către Comitetul drepturilor omului.

Textul Protocolului stabilește o serie de condiții admisibilitate pe care trebuie să le întrunească comunicările. Astfel, în baza art. 3, Comitetul va declara inadmisibilă orice comunicare, prezentată în temeiul prezentului Protocol, care este anonimă sau pe care el o consideră a fi un abuz al dreptului de a prezenta astfel de comunicări sau a fi incompatibilă cu prevederile Pactului.

Totodată, conform paragrafului 2 al art. 5, Comitetul nu va analiza nicio comunicare a unei persoane fizice fără a se fi asigurat că:

- a) aceeași chestiune nu se află deja în curs de examinare în cadrul altei proceduri internaționale de investigare și soluționare;
- b) persoana fizică a epuizat toate căile interne de recurs disponibile. Această regulă nu se aplică dacă procedurile de recurs depășesc termene rezonabile.

[1] Adoptat și deschis spre semnare de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966. Intrat în vigoare la 23 martie 1976. România a ratificat Pactul la 31 octombrie 1974 prin Decretul nr. 212 (B. Of. nr. 146 din 20 noiembrie 1974).